

eller mindre haabefuldt, vi har som kristne Mennesker ikke andet at gøre end at arbejde hen imod Krigens Udryddelse.

Der er i Grunden kun ét Synspunkt, hvorunder Krig kan forsvares, og det er: betragtet som *Nødværge* — dette Ord taget i strengeste Forstand. Ti det er almindeligt at pynte paa Krigene ved at kalde dem „Nødværge“, medens Sandheden er, at denne Benævnelse kun yderst sjældent kan med Rette anvendes paa nogen Krig. Kun hvor alle Veje til en mindelig Ordning af den opstaaede Konflikt forgæves er forsøgte, og denne Konflikt berører Statens Eksistens, først da bør det tages under Overvejelse, om Krig skal begyndes, idet man er sig bevidst, at det er den sletteste Udvej af alle. Dog selv hvor et saadant Tilfælde foreligger, der fortjener Navn af „Nødværge“, bør et Folk betænke sig to Gange paa at gribe til Vaabnene. Ti der er jo dog, hvad ofte overses, den Forskel paa Krigens Nødværge og hvad man i det private Liv benævner med dette Navn, at man ved det første kommer til at vende sit Vaaben mod *sagesløs* Enkeltmand, der maaske endog med Uvilje er gaaet ud til denne Kamp. Hvad var der vel den danske Bonde og den tyske Arbejder imellem, der ved Dybbøl og andet Steds skød og stak efter hinanden, som havde de at gøre med et vildt Dyr?

Hvad kan man da i denne Sag *forlange* af kristne Mennesker? Man kan forlange, at de vil gøre sig den Ulejlighed at se Sagen, som den er, afklædt alle Fraser og Løgne. At de dog vil gøre Alvor af at betragte Krigen i Lyset af Kristi Evangelium og uden Sky fæste Øjet paa dette hæslige Billede; har de først een Gang set det i dets hele Afskyelighed, glemmer de det ikke saa let. Dernæst kan man forlange, at de nævner denne blodgerrige Ulv ved dens rette Navn, taler sandt om Krigen, hvor der er Opfordring dertil. Og her vil jo især Menighedens Ordførere, *Præsterne*, være kaldede til at løfte deres Røst; de har ikke blot den samme Anledning dertil som ethvert kristent Menneske, men vil i deres Prædiken, Bibellæsning etc. ikke sjældent finde Lejlighed til at vise Sagen i dens rette Lys. Maaske man vil svare: „Naar vi prædiker Fredens Evangelium, da gør vi alt, hvad man i dette Spørgsmaal kan forlange af os.“ Ja vel, naar der gøres Alvor af denne Forkyndelse, naar der ikke tales med to Tunger, saa man den ene Gang forbander, hvad man en anden Gang velsigner; naar man ikke holder Sagen i saa stor Almindelighed, at den gaar alle Tilhørerne over Hovedet, saaledes som det nærmest synes at være gaaet med Fredssagen i Kirken indtil Dato. Et bestemt Sigte, et utvetydigt Ord, en grundig Oplysning maa der til, om noget skal udrettes. Ti det gælder at vække de sløve op af deres Døs, gøre blinde seende og døve hørende.

Endvidere kan man forlange, at *Præsterne* gør sig bekendte med, hvad der nu forstaas ved „Fredssagen“; thi Arbejdet paa at indskrænke Krig til det mindst mulige og sætte Lov i Stedet for Voldsfærd i alle mellemfolkelige Tvistemaal, dette Arbejde har sin Udviklingshistorie og fremtræder i vore Dage i bestemte Former. Ingen kan alvorligt interessere sig for dette Spørgsmaal — Tidens største næst efter det sociale — uden at gøre sig bekendt med de Veje, paa hvilke man er slaaet ind for at opnaa Re-

sultater. Det er jo ikke vanskeligt at blive bekendt med *Fredssagens Maal og Midler*, da der her hjemme foreligger flere Smaaskrifter om dette Emne, deriblandt Arnoldsens „Lov — ikke Krig“. Man vil ved at læse disse med Elftertanke frigøres for mange Mistorstaaelser, der i det almindelige Om-dømme klæber ved Fredssagen; og man vil finde, at her ikke handles om Utopier, men om Realiteter, der ikke længere kan overses af noget vaagent Menneske.

Var det for meget forlængt af Fredens Prædikanter, at de skulde tage en Haand med i dette Arbejde? Man kunde næsten fristes til at sige, at det sorterer under deres Departement. Vil de tage denne Gerning op, lader det sig vist nok bedst gøre ved at slutte sig til de *Foreninger*, der har organiseret sig til dette Formaal. I vore Dage har man lært, hvad der udrettes gennem Association, og hvor meget der vindes ved at løfte i Flok. Dog er det ikke nødvendigt at melde sig ind i nogen Forening, om man har særlige Grunde til ikke at foretage et saadant Skridt. Der gives altid en Lejlighed, hvor man ved Tale, Skrift og Pengehjælp kan bære sin lille Sten til det store Tempel, hvor Retfærdighed og Fred mødes, og Guds Vilje er Folkenes øverste Lov. Præsterne skulde nødig være de sidste, der meldte sig til dette Arbejde; det skulde ikke gerne faa Udseende af, at de kun nødtvungne tog Del deri. Og i ethvert Tilfælde kan man vente af os, at vi aldrig istemmer Skraalet om Krigens Dyrer og Velsignelser, aldrig tager de mange klingende Fraser, halve eller hele Løgne, paa vore Læber, og saaledes er med til at udbrede Kogleriets Taage over Land og Folk. Det er dog vel det mindste, man kan forlange af os.

Arbejdernes fri Theater.

Strindberg: Faderen.

Hos én Mand, Faderen, og tre Kvinder, Moder, Mormor og en gammel Amme, vokser et Barn op. Disse Mennesker repræsenterer forskellige religiøse Ideer, og hver af dem gør sit for at drage Barnet over til sig. For at unddrage Datteren disse modsatte Anskuelsers Indflydelse vil Faderen, der er Fritænker, anbringe hende udenfor Hjemmet. Paa dette staar Kampen mellem ham og hans Hustru.

Skuespillet begynder med en Samtale mellem Ritmesteren (Faderen) og en af hans Undergivne. Denne har forført en Pige, og vægrer sig bagefter ved at tage sig af hendes Barn, „fordi en Mand aldrig med Vished kan vide, om han er Fader til Barnet“. Disse Ord tænder en Brand i Ritmesterens Sjæl, og der fødes i ham en Tvivl, om det Barn, han har elsket, for hvis Skyld han har „levet i Slaveri i 17 Aar“, det Barn, der er hans, Fritænkerens, Evigheds-tanke levendegjort, om det ogsaa er hans eget. — Han, der mener sig en svag Karakter, i hvem Viljen ingen Sinde har været til Stede, har valgt til sin Hustru en Kvinde, hvis Handlekraft og Bestemmelsesevne synes ham skabte til at supplere det hos ham manglende. At det bliver hende, den overlegne, der gaar af med Sejren i Striden om Barnet, er kun naturligt i Livet, hvor den stærkere altid har Retten, fordi han har

Magten. Det staar til hende at rydde Tvivlen om hans Faderret op med Rod; hun foretrækker ved forblommede Ord at lade den gnave sig dybere og dybere ind i hans Sind, saaledes at hans Tanker helt forvirres, og han taber Herredømmet over sine Handlinger. Tilsidst fortæller hun ham rent ud, at nu har han opfyldt sin Bestemmelse som Fader og Forsørger, nu kan han gaa; han er moden til Daarekisten, siden han ikke kan indse, at hendes Forstand er lige saa stærk som hendes Vilje. I let forstaaeligt Raseri herover kaster han en Lampe efter hende.

Nu er Manden gal. Som yderligere Bevis anfører hun, at han forsømmer sine Pligter i Hjemmet, sin Tjeneste o. s. v. Ritmesteren gør endnu et Forsøg paa at unddrage Moderen Barnet, idet han prøver at dræbe dette med en Revolver. I en Fart kastes Spændetrojen over ham. Heldigvis dør han kort efter af et Slagtilfælde.

Man bemærk i dette Sørgespil ikke mindst den skarpe Karakteristik af Hustruen. Hun har fra først af kun villet *Maalet*, ikke klart reflekteret over, hvor vidt Midlet vilde føre. Dette fremgaar af de ofte dobbelttunge Replikker, der fordrer fint nuancerende Spil. Ikke for andre Mennesker, end ikke for sin egen Samvittighed vil hun tage Skylden for Mandens Vanvid paa sig. I det sidste Opgør mellem Mand og Hustru hedder det nemlig: „Du vilde ikke, det skulde blive saaledes, jeg vilde det ikke, og endda blev det. Hvem raader da for Livet?“

„Gud alene“.

Det vilde være ubilligt at forlange, at Fremstillerinden, som er Dilettant, skulde formaa at lade denne Rolle komme til sin Ret. Hun sagde sine Replikker ganske forstandigt, men hun raader ikke over nogen Mimik, og hun erstatter dette ved en mut, ligesom fornærmet Holdning, der intet har med Rollens Karakter at skaffe. Man sporede ikke det mindste til den mægtige Kraft, denne Kvinde skal eje.

Som Nr. et maa Ritmesteren nævnes. Enkelte Steder virkede han ligefrem illuderende, fraset en Smule for megen Deklamation.

Ogsaa Datteren skal omtales med Hæder. Hendes Entré i første Akt var godt afpasset, og hendes Ansigt og Stemme, hvor den ikke sank ned til at blive alt for hæs og uheldig, bevarede hele Aftenen det rette skræmte Udtryk.

Den gamle Ammes stillestaaende Spil var ret vellykket, især Fremsigelsen af Salmen; ligeledes udførtes Præstens lille Rolle nogenlunde tilfredsstillende, hvorimod Doktorens nærmest tog sig ud, som om den læstes op af en Bog.

Denne Bestillingsseddel udklippes, paa-
tegnes og tilstilles det nærmeste Poststed.

Se næste Side.